

על השיטפונות ואיך לא להפוך לניצודי שיטפונות טיול חורף בכל כלי רכב

ראיתי צילומים מרשימים, קטעי וידאו משגעים, רוחב נחלים כמעט כנהרות באירופה, אבל כדי לראות את כל אלה דרוש זמן רב יותר, וכפי שהתברר - לא קיים דבר כזה רכב מתאים. מי שעדיין לא ראה שיטפון ויש לו רק "רכב רך" - רכב פרטי, ואינו רוצה למצוא את עצמו ביום אחד מחולץ באמצעות מסוק - אם בכלל - הטיול הזה מכוון אליו.

ענף חדש התפתח בתחום הטיולים/ספורט/ספורט אטגרי ותקראו לזה איך שתרצו - כשהמשמעות היא הריצה לפני, בתוך ואחרי שיטפונות במדבר. יש כמובן שיטפונות גם בצפון, אבל שם, עם כל היופי שבדבר, זה מתקבל כמובן מאלי - הרי ידוע שבצפון יש משקעים רבים יותר. דברים אלה מכוונים לכאלה שאינם מתכוונים להצטרף לצידי השיטפונות אך יכולים ליהנות מהם בכל זאת, כשכמה כללי ברזל לעיניהם כדי לא להפוך מציידים לניצודים:

אל תרדו מהכביש למשטחים שאינם סלולים. שקיעה בבוץ ואולי גם נסיעה בגשם שוטף היא חוויה בלתי נעימה. וזכרו: דרכי עפר הן לא לכלי רכב רגיל, ולעתים הן מהוות גם מכשול לרכב שטח. לעולם אל תחצו כביש שמי שיטפון כבר חוצים אותו עוברים בו, או שיש חשש שיגיעו. גם

מפגש נחל צין והכביש לעין עבדת.

ישובי בדווים בנגב נשטפו, נגרמו נזקים לחקלאות, והנורא מכול - היה גם אבדן חיים.

ולעניין השיטפונות...

מן הנודעות הוא שהנגב שחון, הגשמים בו מעטים וככל שמדרימים הם פוחתים, ובכל זאת שיטפונות יש! הנה כמה גורמים לכך: אגני הניקוז של הנחלים הם גדולים ומנקזים אל הערוץ הראשי מאות ויותר של "תגבורות" זרימה מכל ערוצון. הקרקע, אדמת לס התופחת במגע עם מים, כבר עם תחילת הגשם הופכת לאטימה ולמוליך מים מצוין. גם הצמחייה המועטה אינה מפריעה לזרימה. ואם כי כמות הגשמים בנגב מועטה, הרי שכשירד גשם יורדת בדרך כלל כמות גדולה בבת אחת היכולה

אם המים נראים לא גבוהים אתם עלולים להיעצר בגלל רטיבות בחלקי המנוע השונים, וגרוע מכול הוא שבעת חציית הכביש יגיע גל מים, ואם ראינו בצילומים שמשאיות נגרפו מה יהיה עלינו הקטנים? אם כי כפי שמתואר בסוף הדברים האלה חוינו מצב יוצא דופן בדרכנו הביתה, הרי שאם הסערה עדיין מתחוללת או עלולה לחזור, העדיפו לחזור באור יום לפחות עד לכביש ראשי בעל כמה נתיבי נסיעה וגדרות הפרדה ביניהם.

לצד כל השמחים על מראות השיטפון במדבר יש לזכור שרבים אחרים סובלים. יישובים מנותקים (גשר של ממש על נחל ניצנה, למשל, קרס והותיר כמה יישובים ללא חשמל, מים וקשר לעולם הרחב),

המפל שמעל עין מעריף (עין עבדת) בשיטפון.

להגיע עד לשליש מן הכמות השנתית (פרט לשנה זו, שבה הכמויות היו גדולות בהרבה), וזו כמות שגם בצפון קשה להסתדר אתה.

יש לזכור שלעתים הגשם יורד רחוק מהמקום שאליו מגיע השיטפון. הוא יורד אי שם, במרחק של קילומטרים רבים מעל אפיקיו העליונים של הנחל, והמים מגיעים אולי למקום שבו השמש זורחת. כפי שמתואר במקרא: "לא תראו רוח ולא תראו גשם והנחל ההוא ימלא מים ושיתם אתם ומקניכם ובהמתכם... ויהי בוקר... ותמלא הארץ את המים" (מלכים ב', ג', ט"ז-כ').

לא מתעייפים מלראות שיטפון במדבר, וכשה מגיע - קשה לעמוד בפניו. התקשורת חוגגת עם הצופים הרבים הנוהרים למקומות המיועדים לשיטפון, ובאם הסיפור לא נגמר באסון השמחה גדולה עוד יותר.

יש כבר חוגים המודיעים לנרשמים על התקרבות שיטפון. המשוגעים לדבר עוזבים את מקום העבודה, עוזבים את הבית, עוזבים הכול ורצים לארוב לשיטפון. לעתים מתארגנת שיירה ולעתים ולרוב אין יוצאים ברכב אחד. יש מקומות

שמהם ניתן לצפות בשיטפון בתנאים בטוחים פחות או יותר, אך יש כאלה הרוצים להיות ממש ב"עין הסערה". עם זאת, מומחים ומומחים פחות טועים לפעמים בהערכת כוח המים וקצב זרימת מי השיטפון. "נעבור בזהירות את הכביש, הרי מפלס המים אינו גבוה" או "נחצה את הערוץ הקטן", הם אומרים, ופתאום נכנסים למהמורה בלתי נראית או שד המים משיג את הרכב, גם אם זה רכב שטח.

רוב השיטפונות שחזיתי בהם היו תוך כדי טיול במדבר, אז ההפתעה שלמה והיתרון הוא שנמצאים במקום מתחילת ההצגה. בתחילה זורמים מים מועטים, ואלה מתחילים להתגבר, רעש עמום נשמע מרחוק, הולך, קרב ומתחזק, ואז מגיע הזרם האדיר, לעתים קטן יותר אך תמיד מעורר התפעלות. יש בידי צילומי שיטפונות, כלי רכב שנשחפו, כבישים ששינו את צורתם, מלוא הסל סיפורי שיטפונות. אני כבר לא רץ לכל שיטפון, אבל...

השנה לא עמדתי בפיתוי. החזאים חזו מזג אוויר סוער במיוחד, והפעם באה ההתקפה מדרום. מעניין בדרום יהיה גועש, רועש, גשום ומלא סכנת שיטפונות. מתכוננים. בבוקרו של

יום שני צלצלתי לעינב משדה בוקר והוא ענה בקריאה: "היכן אתם, בואו מהר". התארגנו מהר ובשעה 11:30 (איזו בושה) שעטנו לנגב כשמטרתנו עין מעריף, או פשוט המפל הגדול בעין עבדת.

כל הבוקר, ועד לשעת חזרתנו מהנגב, היה מזג האוויר סביר ולרוב אף יפה.

כשעקפנו את באר שבע הבחנו בהתקלות לצד הכביש וברחבה שלצדו. עצרנו ליד אפיק דל שבימים רגילים הוא יבש ו"לא סופרים" אותו, והנה הוא מכבב. זו הקדמה למה שראינו: מים זורמים בנחל סוללים האלמוני כל השנה, ובערוץ שליחו, ליד הזרימה, חנו כלי רכב רגילים, "רכבים פרטיים". שתי משפחות עם ילדי בית ספר עמדו וצפו.

המשכנו לנסוע והתקרבו לשדה בוקר בכביש 40. הלימנים, אלה בריכות העפר שנטעו בהן עצים שמטרתם לאסוף מי גשם, היו מלאי מים. בחלקם יש שולחנות פיקניק, ואלה נראו כאיים בים.

הגענו לכניסה לשדה בוקר שהייתה מוצפת וחסומה למכוניות. רכב קטן שניסה לעבור עמד אין אונים והמתין עם נוסעיו עד שיגררו אותו מהשלולית. לאחר הפסקה קצרה המשכנו דרומה.

מעט אחרי מדרשת שדה בוקר, ליד סימן קי"מ 128, מפנה שלט לנחל חווארים. ממזרח לכביש יש רחבת חניה ומשם ירדנו כמה מטרים להראבה, בור מים עתיק שרבים כמותו בנגב. יתרונו של הבור הזה בכך שהוא סמוך לכביש ונגיש לכל מטייל שיודע על קיומו. בבור זה התמוטטה התקרה, וכך בימים רגילים הוא חשוף לעין המטיילים הרואים יפה את עמוד התמך ואת המדרגות היורדות לתחתיתו. הבור קיבל את מימיו ממי גשמים שזרמו ממערב לו. הכביש שבין שדה בוקר למצפה רמון חצה את התעלה, ורק גשם חזק במיוחד מצליח להעביר מים אל הבור. ירדנו כמובן לראות את מצבו. מי שלא ידע שיש כאן בור עם עמוד ומדרגות לא יאמין למראה עיניו: הבור היה מלא לגמרי, ומהצומח אשר סביבו נראתה רק השכבה העליונה של המים. מי שלא מכיר את מבנה הבורות האלה יצטרך לשוב לכאן בימות הקיץ כשמפלס המים ירד ויאפשר מבט פנימה.

אילו היינו מגיעים היום מוקדם יותר לא היינו יכולים כנראה לרדת למרפסת התצפית, כי אחד הזרמים של נחל צין פלש גם למרפסת ושוטף אותה לקראת ביקורנו, והיה שוטף ודאי גם אותנו באותה הזדמנות... המפל געש וסביבו עמדו צופים רבים נרגשים. ממרפסת התצפית השנייה נראה הקניון אפור מתמיד, בגלל מזג האוויר, ובאפיקו זרמו מים. בתוך האפור בלט עץ ירוק כקישוט והוכחה כי יש חיים לתחתית הקניון וממשיך עד לפתחו ולרחבת החניה מתחת למדרשת שדה בוקר היה סגור היום כמובן למטיילים.

הוא היה סגור גם לכניסה מכיוון המדרשה כי הכביש היה חסום במים זורמים. השער העליון שליד המדרשה היה פתוח ואפשר היה לרדת בכביש היפה, לצפות ממנו למצוקי נחל צין ולשיירת המכוניות שהתקרבה לנחל הזורם.

היה בהחלט יום לא רגיל. לאחר מעשה קראנו שהשירות המטאורולוגי דיווח שכמה שיאי גשם נשברו בדרום. כך למשל, בשדה בוקר ירדה הכמות הגדולה ביותר מאז תחילת המדידות ב-1953, וברביבים מאז החלה המדידה ב-1943 עם ייסוד היישוב "כמצפה" בנגב. כמויות גדולות של מים זרמו אל הים, אך רבים נאגרו במאגרים שנוכל לבקר בהם עם השיפור במזג האוויר ובדרכים המוליכות אליהם. לקראת סופו של יום חסמה המשטרה את דרך הגישה דרומה, ובאה העת לחזור הביתה.

כל הנגב שטף, הנחלים זרמו באון, אך אי אפשר להקיף את הכול. עד שעה זו חשבנו שטעמנו מספיק מהמראות ומיצינו את היום. לא ידעו מה ממתין לנו בדרך הביתה...

חנינו לשעה קצרה במדרשה, ועם רדת החשכה יצאנו בדרכנו חזרה. רק פנינו מצומת חלוקים לכיוון צומת טללים, וארובות השמים נפתחו. אם חשבנו קודם שהביטוי הזה מוגזם נוכחנו שיש לשמים ארובות, ארובות גדולות ובעלות קוטר רב. מעצמת הגשם והברד כמעט לא ראינו דבר. חיפשנו כל הזמן את שולי הכביש. נהגנו במהירות של כ-40 קמ"ש ופחות, וכך גם המכוניות שאחרינו. איש לא העז לעקוף כשאין רואים לאן... כלי הרכב המעטים שבאו מולנו, אוטובוס וכמה משאיות כבדות, הגיחו לפתע מתוך מסך המים. רצינו לעצור ולהמתין מעט עד שמישהו יווסת את אותן ארובות השמים,

אך חששנו לעצור מחמת כלי הרכב מאחור שהיו צמודים אלינו משום מה יתר על המידה. אבל הדקות הראשונות של הממטרים היו רק כמו ה"בקרוב", הקדימון לסרטי קולנוע. לפתע החלה סדרת ברקים ורעמים שליוותה אותנו במשך כשעה עד מבואות באר שבע. מעולם לא חווינו סערה כזאת. הברקים היו כה קרובים עד שהרעם שבא בעקבותיהם כמעט הקדים אותם... אלמלא המחשבה שברקים כאלה יכולים לפגוע ברכב היינו מגדירים אותם כאור יקרות. היו ברקים שירדו כמעט אנכית, ישר מהשמים, והיו אחרים שהתפרצו לרוחב במאוזן ואנחנו קטנים, קטנים במחזה ענק זה. אילו רק יכולתי לעצור בשולי הדרך ולצלם....

נהגנו באטיות, נסענו שעה יותר מהרגיל, וכמו רוב השבים הגענו הביתה בשלום.

חשוב מאוד:

קראו נא שוב את כללי הזהירות שבתחילת הרשימה!

כל הצילומים צולמו באותו יום שבו יצאנו מתל אביב בשעה 11:30 וחזרנו ב-19:00.

סוג הטיול: בכל כלי רכב.

נקודת התחלה: באר שבע.

נקודת סיום: אפיקו של נחל צין לפני עבדת וחזרה לבאר שבע והביתה.

אורך המסלול: כ-100 ק"מ מבאר שבע וחזרה, וקילומטרים מעטים סביב שדה בוקר לנקודות העניין המיוחדות.

משך הטיול: מחצי יום ועד יום, בתקווה שלא ממתינים יתר על המידה לרדת המים שחסמו כביש או לכביש שנחסם בדרך הביתה.

מים ומזון: כדאי להצטייד, למקרה שניתקע מעט בדרך או שלא נוכל לזוז ולהיפרד ממראות השיטפון.

קושי: לכל כלי רכב - בזהירות!

מפות: מפות טיולים וסימון שבילים מספר 12 - דרום השפלה ושולי הר חברון (בעיקר לקטע מבאר שבע ועד רמת חובב) ומספר 15 - הנגב התיכון.

עונה מומלצת: יפה מאוד כאן כל השנה, אבל לראות שיטפונות אפשר רק בימים ספורים בחורף.